

CIJFERS IN BEELD 2021

OPENBAAR MINISTERIE

OVERZICHT DISCRIMINATIECIJFERS OPENBAAR MINISTERIE

INHOUDSOPGAVE

1

Inleiding

p. 3

2

Samenvatting

p. 4

3

Opvallend in 2021

p. 5

4

Een greep uit zaken
van de parketten

p. 7

5

De strafrechtelijke
aanpak van
discriminatie

p. 9

6

De betekenis van
de cijfers

p. 11

7

Specifieke
discriminatiefeiten

p. 14

8

Codis-feiten

p. 22

9

Bijlage

p. 29

De informatie uit dit rapport mag alleen in andere rapportages en openbare stukken worden overgenomen na toestemming van het OM en nadat de openbaar te maken gegevens en de daarbij behorende tekst aan het OM is voorgelegd.

1. INLEIDING

Discriminatie is een teken van onverdraagzaamheid tegenover bepaalde mensen en groepen vanwege hun persoonskenmerken. Het komt op verschillende manieren en op allerlei maatschappelijke terreinen tot uiting. Door ongelijke behandeling op de arbeids- of de woningmarkt bijvoorbeeld, of door middel van uitingen tijdens sportwedstrijden of bij demonstraties. In verschillende wetten zijn regels opgenomen om de samenleving te beschermen tegen discriminatie. Het Openbaar Ministerie (OM) is belast met de aanpak van de vormen van discriminatie die strafbaar zijn gesteld in het Wetboek van Strafrecht (Sr).

Discriminatie is niet zonder gevolgen. Mensen kunnen hierdoor ervaren dat zij niet zichzelf mogen zijn, of het gevoel krijgen dat zij worden uitgesloten. Discriminatie kan er ook toe leiden dat groepen door anderen als minderwaardig worden gezien en zelfs dat geweld tegen hen legitiem wordt geacht. Discriminatie raakt zo niet alleen individuen of groepen mensen met gemeenschappelijke kenmerken, maar de gehele maatschappij. De strafrechtelijke aanpak van discriminatie is daarom een prioriteit binnen het OM, dat hiermee een duidelijk signaal afgeeft: discriminatie wordt niet getolereerd.

In de Aanwijzing discriminatie wordt hiervoor een kader gegeven.¹ Deze aanwijzing stelt onder andere dat het LECD (Landelijk Expertisecentrum Discriminatie) jaarlijks een rapportage uitbrengt over de discriminatiezaken die het OM behandelt. Het OM voldoet aan deze rapportageverplichting door jaarlijks het rapport *Cijfers in Beeld* uit te brengen.

Het rapport beschrijft de aard, omvang en wijze van afdoening van de discriminatiefeiten die in 2021 door het OM in behandeling zijn genomen. Met de gegevens uit *Cijfers in Beeld* kan het OM de aanpak van discriminatie beter vormgeven. Tevens wordt met *Cijfers in Beeld* de minister van Justitie en Veiligheid geïnformeerd over de aanpak van strafbare discriminatie, onder andere in het kader van het verstrekken van informatie aan diverse internationale organisaties.

Uit de cijfers van het OM kunnen, gezien de beperkte aantallen, statistisch gezien geen vergaande conclusies worden getrokken over de stijgingen en dalingen van de cijfers.

¹ Aanwijzing discriminatie, *Staatscourant* 2018, 68988.

2. SAMENVATTING

Cijfers in Beeld 2021 geeft inzicht in het aantal specifieke discriminatiefeiten² dat in 2021 door het OM in behandeling is genomen en is afgedaan. Het rapport beschrijft tevens het aantal in behandeling genomen commune feiten met een discriminatieaspect (kortweg codis-feiten) van het afgelopen jaar. Specifieke discriminatiefeiten zijn de feiten die mogelijk strafbaar zijn op grond van een van de artikelen uit het Wetboek van Strafrecht (Sr) die specifiek gaan over discriminatie.³ Bij codis-feiten gaat het om artikelen die niet specifiek gaan over discriminatie, zoals belediging van een individu, bedreiging of mishandeling, maar waarbij wel een discriminatieaspect heeft meegespeeld.

Instroom en afdoening specifieke discriminatiefeiten

In 2021 nam het OM in totaal 157 specifieke discriminatiefeiten in behandeling. Dit is precies hetzelfde aantal als in 2020. De meeste feiten hadden betrekking op de discriminatiegrond *ras* (44%). Wel nam het aantal registraties van deze categorie af ten opzichte van 2020. Ook werd de discriminatiegrond *antisemitisme* relatief vaak geregistreerd (31%). Het aantal registraties van deze discriminatiegrond steeg in 2021, maar laat over een

periode van vijf jaar een wisselend beeld zien. Evenals de voorgaande jaren betrof het overgrote deel van alle ingekomen specifieke discriminatiefeiten *groepsbelediging* (artikel 137c Sr) (73%) en stroomden de meeste feiten in bij het parket Amsterdam. Bij de meeste specifieke discriminatiefeiten was de pleegplaats de openbare ruimte (27%). Er werd door het OM over 196 specifieke discriminatiefeiten een beslissing over de afdoening genomen.

Instroom codis-feiten

Er stroomden 328 codis-feiten in bij het OM in 2021. Dat is 30% meer dan in 2020. Net als in de voorgaande jaren was *ras* de meest voorkomende discriminatiegrond (51%), gevolgd door *hetero- of homoseksuele gerichtheid* (35%). Het aantal registraties van de discriminatiegrond *hetero- of homoseksuele gerichtheid* steeg fors ten opzichte van 2020. De meerderheid van de ingekomen codis-feiten betrof belediging van een individu (artikel 266 Sr) (72%). De meeste feiten werden in behandeling genomen bij het parket Amsterdam. De pleegplaats van de codis-feiten betrof voornamelijk de openbare ruimte (34%).

² In *Cijfers in Beeld* wordt gerapporteerd over feiten en niet over zaken. Zie de toelichting bij *Betekenis van de cijfers*.

³ Artikel 137c, 137d, 137e, 137f, 137g en 429quater Sr.

3. OPVALLEND IN 2021

Hieronder gaan we kort in op verschillende gebeurtenissen die opvallend waren voor de strafrechtelijke aanpak van discriminatie in 2021.

Coronapandemie

Ook in 2021 drukte de coronapandemie haar stempel op het soort feiten dat bij het OM binnenkwam. In verschillende aangiften die in 2021 zijn gedaan, is terug te zien dat de gemoederen over de coronamaatregelen hoog opliepen. Winkelpersoneel, GGD-medewerkers en beveiligers kwamen in conflict met mensen die zich niet aan de coronamaatregelen wilden houden. Daarbij werden ook discriminerende uitingen gedaan. Zo kreeg een medewerker van een supermarkt, die een klant erop wees dat het verplicht was om een winkelmandje te gebruiken, te horen dat hij een “zwartjoekel” was en dat verdachte het niet op prijs stelde “als een zwarte tegen [hem] praat” (parketnummer: 05-043304-21; zie p. 7.). Ook werden er meerdere aangiften gedaan door boa’s die in het openbaar vervoer werden uitgemaakt voor “kankerhomo” en “flikker” als zij reizigers verzochten om een mondkapje te dragen (parketnummers: 02-127815-21 en 02-223404-21). De verdachten waarvan bewezen kon worden dat zij zich schuldig maakten aan dergelijke uitingen kregen allen een boete. Het OM kreeg ook diverse aangiften binnen van uitingen waarin de coronamaatregelen werden vergeleken met (elementen van) de Holocaust. Daarnaast ontving het

OM [aangiften](#) van mensen die zich gediscrimineerd voelden omdat zij niet gevaccineerd waren en daarom niet meer werden toegelaten tot onder andere horecagelegenheden en culturele instellingen. Het OM heeft deze aangiften onder andere geseponeerd omdat ongevaccineerd zijn geen discriminatiegrond is in de zin van artikel 429quater Sr (zie o.a. parketnummer: 13-346065-21).⁴

Poststukken aan moskeeën

Diverse moskeeën in het land ontvingen zowel rond Pasen als rond Kerstmis 2021 verschillende poststukken met daarin kritiek op onder meer de islam. [De poststukken die met Pasen](#) werden verstuurd, bevatten een luier met daarop de tekst: “Paascadeau voor de jankerds in onze maatschappij!!”. In sommige enveloppen waren cartoons van de profeet Mohammed en versnipperde koranverzen in de luier gestopt. In de kerstperiode ging het om een poststuk met daarop een afbeelding van de profeet Mohammed, enkel gekleed in laarzen en een leren tuigje en met een regenboogvlag in zijn handen. Bovenaan de kaart stond de tekst: “Prophet Muhammed Comes Out!”. Aan de binnenzijde van de kerstkaart stond de tekst: “Het zakdoekje voor gejack leverer we gelijk mee! De islam is een leugen. Mohammed is een boef. De Koran is gif.” Bij de kaart zat een papieren zakdoekje met daarop een stempel

met de tekst: “No islam just freedom”. In 2020 ontvingen diverse moskeeën ook soortgelijke post. Toen ging het om een puzzel met daarop een rode naaldhak, staand op twee boeken waarvan één duidelijk een koran is en de tekst: “No islam just freedom” en “Pegida Nederland”. De aangiften werden alle geseponeerd omdat kritiek op een geloof niet strafbaar is in Nederland en de uitingen die wel zagen op moslims niet konden worden gekwalificeerd als beledigend in strafrechtelijke zin (zie o.a. parketnummer: 13-042175-21).

Regenboogvlaggen

In de zomer van 2021 ontstond een brand in een studentenflat in Amsterdam-West, doordat was geprobeerd om een aantal regenboogvlaggen in de hal van het gebouw te verbranden. De politie heeft uiteindelijk niet kunnen achterhalen wie de stichter van de brand was. Ook op andere plekken in Amsterdam werden regenboogvlaggen vernield (zie o.a. parketnummer: 13-255283-21). De brandstichting in de studentenflat was aanleiding voor een demonstratie in Amsterdam, waarbij ongeveer 600 mensen demonstreerden tegen anti-LHBTI-geweld. Het protest in de Amsterdamse wijk Bos en Lommer eindigde in een conflict nadat een vrouw demonstranten beledigde en bedreigde.

⁴ Zie de bijlage voor artikel 429quater Sr.

De vrouw werd uiteindelijk [veroordeeld](#) voor bedreiging en belediging met een discriminatoir karakter (parketnummer: 13-230808-21). Uit de analyse van de ingestroomde feiten blijkt dat zowel het aantal specifieke discriminatiefeiten als het aantal codis-feiten dat ziet op homoseksuele gerichtheid in 2021 is toegenomen. Meer hierover in hoofdstuk 7.3 en 8.3 van dit rapport.

Identiteitsverklaringen op reformatorische scholen

Er is in 2021 ook discussie ontstaan over de toelaatbaarheid van identiteitsverklaringen op sommige reformatorische scholen. Het gaat hierbij om het voeren van een beleid waarbij scholen leerlingen of ouders vragen een verklaring te ondertekenen, waarin een homoseksuele levenswijze wordt afgekeurd. In een artikel in NRC vertelden homoseksuele oud-leerlingen van enkele reformatorische scholen hoe zij hun schooltijd hadden ervaren. Naar aanleiding hiervan stelde de Inspectie van het Onderwijs onderzoek in naar een reformatorische school, die homoseksuele leerlingen zou hebben gedwongen om uit de kast te komen. Er werden twee aangiften gedaan tegen de school. Het OM startte een strafrechtelijk onderzoek, dat nog loopt. Ook werd er aangifte gedaan tegen voormalig minister van Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media, Arie Slob. In de Tweede Kamer en tegenover media zou hij hebben gezegd dat hij er geen bezwaar tegen had dat reformatorische scholen ouders een identiteitsverklaring laten ondertekenen.

Het OM kwam tot het oordeel dat de uitingen van Slob niet strafbaar zijn, omdat deze een uitleg inhielden van artikel 23 van de Grondwet en waren gedaan in het kader van een debat over de toelaatbaarheid van identiteitsverklaringen op reformatorische scholen en de reikwijdte van artikel 23 van de Grondwet. De aangiften tegen Slob werden daarom [geseponeerd \(parketnummer: 13-020156-21\)](#). Een uitgebreide toelichting op de sepotbeslissing lees je [hier](#).

4. EEN GREEP UIT ZAKEN VAN DE PARKETTEN

Een oudere man komt er op de vaccinatielocatie achter dat het maken van een afspraak voor een boosterprik niet goed is gegaan. De man wordt daarom verzocht een nieuwe afspraak te maken. Hij is het daar niet mee eens en weigert het pand te verlaten als beveiligers hem dat vragen. Als twee beveiligers de man bij zijn arm pakken, verzet hij zich en schopt hij om zich heen. Onderweg naar de uitgang roept hij: "Kut neger" en "Kut turk" tegen de twee beveiligers. De man heeft een strafbeschikking van € 400 gekregen.
Parketnummer: 18-333268-21

Op een zaterdagmiddag wonen twee vrouwen een uitvoering van een kerkkoor bij op een plein in Amsterdam. Een man die op het plein rondhangt, gaat naast de twee vrouwen zitten en zegt: "Jullie met jullie Jodenneus, jullie moeten allemaal naar Auschwitz", "Het hadden er meer moeten zijn, jij moet ook weg" en "Joden horen allemaal naar Auschwitz te gaan". De rechtbank oordeelt dat de verdachte zich opzettelijk beledigend heeft uitgelaten over een groep mensen wegens hun ras. Omdat de verdachte een zeer actieve veelpleger blijkt die stelselmatig zorg mijdt en kampt met een middelenverslaving, heeft de rechtbank ervoor gekozen om de man een verblijf in een inrichting voor stelselmatige daders voor de duur van twee jaar op te leggen.
Parketnummer: 13-257917-21; Rechtbank Amsterdam, 29 december 2021, [ECLI:NL:RBAMS:2021:7753](#)

Een supermarktmedewerker spreekt een klant erop aan dat het verplicht is om een winkelwagentje te gebruiken, in verband met de coronapandemie. De klant weigert dit te doen en scheldt de medewerker vervolgens uit voor "vieze zwarte" en "zwartjoekel". Ook zei hij: "Nee, dat ga ik niet voor een zwartnek doen" en "Ik stel het niet op prijs dat een zwarte tegen mij praat". De politierechter heeft geoordeeld dat de man zich schuldig heeft gemaakt aan belediging van een individu en heeft een geldboete ter hoogte van € 250 opgelegd.
Parketnummer: 05-043304-21

Tijdens een voetbalwedstrijd tussen FC Den Bosch en SVB Excelsior wordt een speler van Excelsior vanaf de tribune uitgescholden voor onder meer "kankerneger", "kanker zwarte piet" en "kanker katoenplukker". Ook worden er sinterklaasliedjes gezongen en oerwoudgeluiden gemaakt. Het OM doet onderzoek, waarbij ook liplezers worden ingeschakeld. Uiteindelijk kan niet worden vastgesteld wat precies door wie is gezegd. De zaak is daarom geseponeerd. De beslissing van het OM lees je [hier](#).
Parketnummers: 01-107542-21 en 01-107543-21

Een krant heeft een cartoon gepubliceerd waarop Erdogan is afgebeeld als een hond die door Trump wordt uitgelaten. Met de cartoon beoogt de cartoonist commentaar te geven op de Turkse inval in Syrië. Naar aanleiding van de cartoon stuurt een vrouw de cartoonist een bericht via Facebook: "Als ik jou tegen zou komen ik hoop ergens dan keel ik je met mijn eigen handen. Met alle liefde zorg ik ervoor dat mensen zoals jij niet nog meer onrust veroorzaakt. Ik denk dat jij de jood bent waarvan Hitler heb gezegd er zal een dag komen dat jullie zullen treuren dat ik er een heb achtergelaten (dus jammer genoeg niet vergast)." De vrouw is door de politierechter veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van vier maanden wegens bedreiging en belediging. Ook moet zij een schadevergoeding betalen aan de cartoonist.
Parketnummer: 03-14111-21

Een transvrouw doet met haar partner boodschappen als zij gegiechel en opmerkingen van een aantal jongens hoort, die betrekking op hen lijken te hebben. De vrouw zegt in haar aangifte dit soort opmerkingen wel gewend te zijn, maar dit keer gaat één van de jongens voor het stel staan om ongevraagd een selfie met hen te maken. Als aangever en haar vriendin de jongen verzoeken om de foto te verwijderen, slaat hij de vrouw in haar gezicht. De verdachte heeft zich tijdens een OM-zitting moeten verantwoorden ten overstaan van de officier van justitie. Tijdens een bemiddelingsgesprek heeft de verdachte excuses aangeboden aan het slachtoffer. Het slachtoffer heeft aangegeven dat voor haar de zaak hiermee is afgedaan. Het OM heeft daarom geen verdere vervolging ingesteld.
Parketnummer: 15-090836-21

Een vrouw met ongeveer 334.000 volgers op haar Instagramaccount plaatst een video waarin zij zich negatief uitlaat over Chinezen. Naar aanleiding van de coronapandemie schrijft zij: "Jongens, dit echt de quote van de dag: al het slechts komt van de Chinezen af. Ik heb daar ook gewoond, ik ben heel erg tegen dat volk, hun mentaliteit en hoe ze denken. Ik vind het zwaar focked op." Het OM heeft de vrouw een strafbeschikking opgelegd wegens groepsbelediging. Zij moet een geldboete van € 350 betalen.
Parketnummer: 09-226774-21

Een man laadt met zijn vrouw spullen uit bij zijn nieuwe woonadres. Een buurtgenoot komt met een klein hondje op hen aflopen en zegt dat ze daar niet met een aanhangwagen mogen parkeren. Als de man uitlegt dat hij aan het verhuizen is zegt de man met het hondje: "Ik zie jou steeds hier staan met de aanhangwagen, jullie allochtonen maken deze buurt vies, ga terug naar je eigen land". Ook dreigt hij zijn hondje op de man af te sturen, als hem wordt gevraagd waar hij woont. Als de man met het hondje weglloopt, volgt de andere man hem, om met een juist signalement aangifte te kunnen doen. Hierop schreeuwt de man met het hondje: "Ik snijd je strot door, ik ga zo naar het politiebureau". De man is veroordeeld voor belediging van een individu en bedreiging en krijgt een boete van € 300.
Parketnummer: 16-303827-21

Drie politieagenten proberen een dronken man die in een portiek ligt te slapen wakker te schudden. De man scheldt hen vervolgens uit voor "kanker blanken" en "kanker blanke hoeren". De man moet zich tegenover de politierechter verantwoorden, wegens belediging van een ambtenaar in functie. De politierechter heeft een gevangenisstraf voor de duur van twee weken opgelegd.
Parketnummer: 10-106601-21

Een man roept tijdens de avondklokrellen in Vlissingen ten overstaan van de politie: "Stuur die Marokkanen naar Auschwitz, dan kunnen ze vergast worden en kunnen jullie veilig naar huis". Het incident wordt gefilmd en de video wordt verspreid op sociale media. De man moet zich verantwoorden voor de politierechter. Die heeft hem een voorwaardelijke geldboete van € 750 wegens groepsbelediging opgelegd. Voor aanzetten tot geweld is de man vrijgesproken.
Parketnummer: 02-261697-21

5. DE STRAFRECHTELIJKE AANPAK VAN DISCRIMINATIE

5.1. Discriminatieverbod in het Wetboek van Strafrecht

Het verbod op discriminatie is op verschillende plekken in de Nederlandse wet opgenomen, bijvoorbeeld in de Grondwet, de Algemene wet gelijke behandeling, het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Strafrecht. Al deze wetten hebben een eigen werking en reikwijdte. Het OM houdt zich alleen bezig met de discriminatieverboden uit het Wetboek van Strafrecht. Dit rapport gaat daarom alleen over deze wetsartikelen. Strafbare discriminatie kan worden onderverdeeld in twee soorten strafbare feiten: specifieke discriminatiefeiten en de commune feiten met een discriminatieaspect (kortweg codis-feiten).

Specifieke discriminatiefeiten

De specifieke discriminatieartikelen zijn de artikelen uit het Wetboek van Strafrecht die specifiek gaan over discriminatie, te weten 137c tot en met 137g en 429quater Sr.⁵ In deze artikelen is strafbaar gesteld: groepsbelediging; aanzetten tot haat, discriminatie of geweld; verspreiden van uitingen of voorwerpen die beledigend zijn of die aanzetten tot haat, discriminatie of geweld; opzettelijke rassendiscriminatie in de uitoefening van een ambt,

beroep of bedrijf; verlenen van steun aan discriminatie en (niet opzettelijk) discrimineren in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf.

In ieder specifiek discriminatieartikel is een beperkt aantal discriminatiegronden opgenomen. Discriminatiegronden zijn de kenmerken op grond waarvan iemand wordt gediscrimineerd, zoals *ras* of *godsdienst*. Er is alleen sprake van een strafbaar feit als het gaat om een discriminatiegrond die is opgenomen in het wetsartikel waaraan wordt getoetst. Zo is groepsbelediging, zoals bedoeld in artikel 137c Sr, niet strafbaar als men zich beledigend uitlaat over een groep mensen wegens hun geslacht. Deze discriminatiegrond is namelijk niet opgenomen in artikel 137c Sr.

De specifieke discriminatieartikelen zijn onder te verdelen in uitingsdelicten en uitsluitingsdelicten. De uitingsdelicten (artikel 137c, 137d en 137e Sr) betreffen strafbare uitingen, bijvoorbeeld een mondelinge uitspraak, een bericht op sociale media of een tekening op een spandoek. De uitsluitingsdelicten (artikel 137g en 429quater Sr) maken het strafbaar om onder bepaalde omstandigheden personen feitelijk uit te sluiten, zoals het niet toelaten van iemand in een horecagelegenheid vanwege zijn of haar *ras*.

Codis-feiten

Naast de specifieke discriminatiefeiten kent het strafrecht commune feiten, zoals mishandeling, belediging van een individu of vernieling. Als bij dit soort feiten discriminatie een rol speelt, dan spreken wij van commune delicten met een discriminatieaspect (codis-feiten). Er is sprake van een codis-feit als het discriminatieaspect een rol heeft gespeeld bij het motief of de aanleiding tot het plegen van het feit, of als het is gebruikt om het delict indringender te plegen. Als bijvoorbeeld tijdens een mishandeling wordt gescholden met discriminerende termen zoals 'vuile homo', dan wordt dat in het onderzoek betrokken als een mogelijk discriminatieaspect.

Er wordt alleen van een discriminatieaspect gesproken als dit te herleiden is naar een van de discriminatiegronden die genoemd worden in artikel 137c Sr. Het gaat dan om de gronden *ras*, *godsdienst* of *levensovertuiging*, *hetero- of homo-seksuele gerichtheid* of *lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap*. Uitingen die betrekking hebben op een genderidentiteit die niet correspondeert met het geboortegeslacht, worden ook als discriminatieaspect gezien.⁶

⁵ Zie voor een beschrijving van deze artikelen de bijlage. In artikel 90quater Sr is de definitie van het begrip 'discriminatie' weergegeven. Dit artikel bevat geen strafbepaling, maar is voor de volledigheid wel in de bijlage opgenomen.

⁶ De discriminatiegrond geslacht komt in artikel 137c Sr niet voor. Er is echter in de Aanwijzing discriminatie vastgelegd dat indien het discriminatieaspect is gelegen in een genderidentiteit die anders is dan het geboortegeslacht, het onderliggende commune feit toch wordt beschouwd als een algemeen delict met een discriminatieaspect.

Als het OM van oordeel is dat er sprake is van een codisfeit, dan moet het discriminatieaspect door de officier van justitie in het requisitoir worden benadrukt en als strafverzwarende omstandigheid in de eis worden betrokken.⁷ Een discriminatieaspect staat overigens niet in de tenlastelegging en hoeft daarom niet te worden *bewezen*. Wel moet het discriminatieaspect *aannemelijk* zijn om een hogere strafeis te kunnen rechtvaardigen.

5.2. Het OM en de aanpak van strafbare discriminatie

Het OM heeft de taak om strafbare feiten op te sporen, te beoordelen en te vervolgen. Daartoe werkt het OM nauw samen met de politie. Deze samenwerking, waarbij de officier van justitie het opsporingsonderzoek leidt, moet ervoor zorgen dat de meest passende reactie volgt op strafbare en bewezen feiten, dat recht wordt gedaan aan de slachtoffers en dat zichtbaar wordt hoe door het OM op het plegen van strafbare feiten wordt gereageerd.

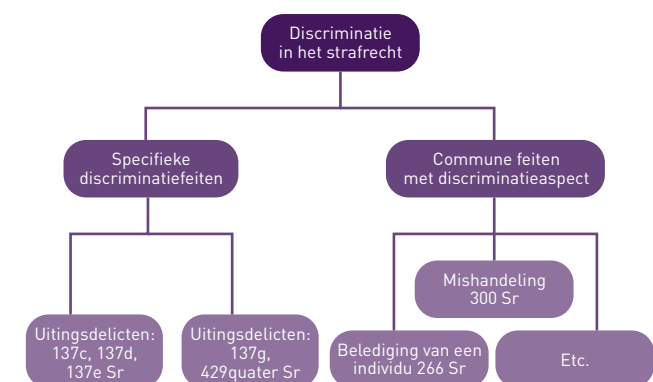
Discriminatiezaken kunnen complex zijn vanwege de spanning tussen verschillende grondrechten, die hierbij vaak tegenover elkaar komen te staan: enerzijds het grondrecht om gelijkwaardig behandeld te worden, anderzijds de vrijheid van meningsuiting en de godsdienstvrijheid. Deze grondrechten zijn ook vastgelegd in het *Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden* (EVRM).

Bij de beoordeling van discriminerende uitingen moet het OM de verschillende grondrechten zorgvuldig tegen elkaar afwegen. Alleen onder bepaalde omstandigheden mogen de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van godsdienst worden ingeperkt, bijvoorbeeld als er wordt aangezet tot haat of geweld.

De beleidsregels voor de opsporing en vervolging van strafbare discriminatie zijn vastgelegd in de Aanwijzing discriminatie. Het uitgangspunt hierbij is dat steeds moet worden bekeken of de inzet van het strafrecht de beste oplossing biedt. Het strafrecht moet in discriminatiezaken worden beschouwd als een ultimum remedium: het laatste middel. Als blijkt dat in een zaak andere dan strafrechtelijke middelen, zoals bemiddeling, passender zijn, dan kan strafrechtelijke inzet achterwege blijven. Het OM werkt daartoe nauw samen met andere instanties. Zo hebben alle parketten periodiek overleg met de politie en antidiscriminatiebureaus.

Om de aanpak van strafbare discriminatie te optimaliseren, bestaat er binnen het OM sinds 1998 het Landelijk Expertisecentrum Discriminatie (LECD). Het LECD is onderdeel van het parket Amsterdam en bestaat uit drie officieren van justitie, drie beleidsmedewerkers, een beleidsondersteunend medewerker en een onderzoeksjurist. Het LECD is een intern expertisecentrum dat onder meer zorgdraagt voor een zo goed mogelijke behandeling van discriminatiezaken door het OM. Ieder parket van het OM heeft een of meerdere discriminatieportefeuille-

houders. Zij zijn binnen hun parket het aanspreekpunt voor iedere medewerker die een beoordeling moet maken van een discriminatiezaak. De discriminatieportefeuillehouders kunnen bij het LECD terecht voor advies en informatie, vanaf de opsporing en het onderzoek tot aan een zitting bij de hoogste rechter. Het LECD houdt zich bezig met het opbouwen, bijhouden en organiseren van expertise, signaleert actuele ontwikkelingen op het gebied van strafbare discriminatie en voorziet in advies en handelings- en beoordelingskaders. Zo draagt het LECD ook bij aan de ontwikkeling van het landelijk OM-beleid inzake de aanpak van discriminatie en heeft het LECD in samenwerking met de SSR in 2021 voor officieren van justitie, (straf)rechters en juristen werkzaam binnen het OM en de rechtspraak, de e-learning *Discriminatie in het strafrecht* ontwikkeld. Naast het vervullen van deze expertiserol behandelen de medewerkers van het LECD zelf ook discriminatiezaken, van het leiden van opsporingsonderzoeken tot het beoordelen van discriminatiezaken en het afdoen van deze zaken op zitting.

⁷ Aanwijzing discriminatie, *Staatscourant* 2018, 68988.

6. DE BETEKENIS VAN DE CIJFERS

6.1. Totstandkoming van de cijfers

Ten behoeve van *Cijfers in Beeld* maakt het OM ieder jaar een overzicht van alle ingestroomde feiten die in het afgelopen jaar bij het OM zijn geregistreerd als een specifiek discriminatiefait of als een codis-feit. Ook maakt het OM een overzicht van de specifieke feiten waarover het in 2021 een afdoeningsbeslissing heeft genomen.

Registratie van een discriminatiefait bij het OM begint met een aangifte. Wanneer iemand slachtoffer wordt van een discriminatie-incident, kan men daarvan melding of aangifte doen bij de politie. Als de politie de aangifte naar het OM stuurt, wordt aan iedere verdachte in een zaak een parketnummer gegeven. Alle feiten die het OM in behandeling neemt, worden geregistreerd onder zo'n parketnummer.

In *Cijfers in Beeld* rapporteert het OM ook over de grond(en) waarop de discriminatie betrekking heeft, wat de pleegplaats is en wat de achtergrond van de verdachte is.⁸ De informatie hierover is verkregen door middel van dossieronderzoek. Wanneer uit het dossieronderzoek bleek dat het evident niet ging om een discriminatieaspect of -feit, is dit feit niet meegeteld in dit rapport.

De cijfers uit dit rapport geven het aantal feiten weer en niet het aantal zaken. In één zaak kunnen er meerdere verdachten zijn en één verdachte kan beschuldigd worden van meerdere feiten, bijvoorbeeld groepsbelediging en bedreiging (respectievelijk artikel 137c en 285 Sr). Bovendien kan een feit betrekking hebben op meerdere discriminatiegronden. In de casus hiernaast gaat het bijvoorbeeld om twee feiten (mishandeling en belediging van een individu) en twee discriminatiegronden (*zwart/Afrikaans* en *niet-westerse achtergrond*), terwijl het maar één zaak met één verdachte betreft.

Ook kan het aantal ingestroomde feiten verschillen van het aantal feiten dat in een bepaald jaar is afgedaan, omdat het niet altijd dezelfde feiten betreft. Een feit kan immers in het ene jaar instromen en in het daaropvolgende jaar worden afgedaan.

INDRINGER IN MAGAZIJN SUPERMARKT

Een klant van de Albert Heijn komt het magazijn van de supermarkt binnenlopen. De beveiliging van de supermarkt zegt tegen de vrouw dat ze niet zomaar het magazijn in mag lopen en dat ze een mondkapje op moet doen. Hierop reageert de vrouw met: "Apen, jullie allochtonen komen hier om geld te verdienen". De beveiliging verzoekt de vrouw vervolgens om de winkel te verlaten. Bij de uitgang draait de vrouw zich om en duwt de beveiliging. De beveiliging duwt terug, waarna de vrouw met gebalde vuisten op de lip van de beveiliging slaat en aan hem gaat hangen. Als andere medewerkers de beveiliging proberen te helpen, schopt de vrouw ook tegen het scheenbeen van een andere medewerker. De vrouw is uiteindelijk veroordeeld voor mishandeling en belediging van een individu en heeft een taakstraf van 80 uur opgelegd gekregen.

Parketnummer: 13-086481-21

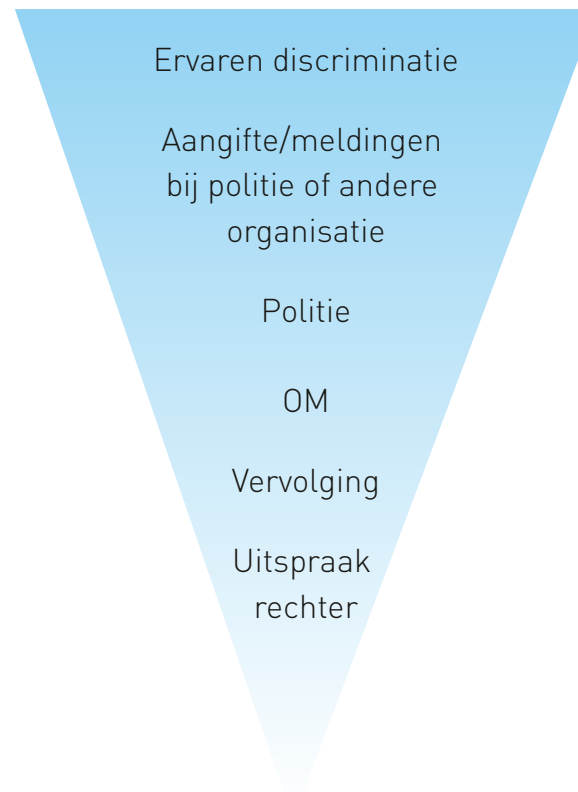
⁸ Voor zover dat uit het dossier is op te maken.

6.2. Interpretatie van de cijfers

Lang niet alles wat in het dagelijks leven discriminatie wordt genoemd, komt bij het OM terecht. Zoals in het hoofdstuk *De strafrechtelijke aanpak van discriminatie* is aangegeven, staat er in het Wetboek van Strafrecht een beperkt aantal gedragingen beschreven dat slechts in combinatie met een beperkt aantal discriminatiegronden strafbaar is gesteld als discriminatie. Strafbare discriminatie is dan ook beperkter dan wat men doorgaans als discriminatie kan beschouwen.

Bovendien komt ook niet alles wat strafbaar is in beeld bij justitie. Dit kan onder meer verklaard worden doordat er niet altijd aangifte of melding wordt gedaan van (mogelijk strafbare) discriminatie.⁹ Wordt er bij de politie alleen een melding gedaan, dan leidt dit in veel gevallen niet tot een zaak die door het OM in behandeling wordt genomen. Met een melding stelt een burger de politie namelijk op de hoogte van een situatie. Als er aangifte wordt gedaan bij de politie, dan is het mogelijk dat er geen verdachte wordt gevonden, of dat er sprake is van onvoldoende bewijs. Het kan ook zo zijn dat een incident bij de politie wordt gekwalificeerd als discriminatie, maar dat bij beoordeling

door het OM blijkt dat er toch geen aanknopingspunten zijn om de zaak als zodanig te behandelen. Deze feiten zien we niet terug in de cijfers van dit rapport.

De cijfers in dit rapport verschillen daarom ten opzichte van de cijfers in het rapport van de politie, waarin ook meldingen worden meegenomen. In het schema op deze pagina is weergegeven hoe het aantal discriminatie-ervaringen, de uiteindelijke vervolgingen door het OM en de rechterlijke uitspraken zich tot elkaar verhouden.

De cijfers in het rapport zijn afhankelijk van verschillende factoren. Zo kan één zaak, met meerdere verdachten en/of feiten, al voor een groot verschil in de cijfers zorgen ten opzichte van voorgaande jaren. Het komt bijvoorbeeld voor dat er tijdens een spreekkoor van een wedstrijd tegen Ajax meerdere supporters tegelijk beledigende uitingen doen over een groep als genoemd in artikel 137c Sr. Als al deze verdachten een strafbeschikking krijgen, verhoogt dit de cijfers aanzienlijk. Het aantal van 157 ingestroomde specifieke discriminatiefeiten en 328 ingestroomde codisfeiten in 2021 maakt, net als voorgaande jaren, dat het statistisch niet mogelijk is om vergaande conclusies te trekken over stijgingen of dalingen in de cijfers.

In het rapport zijn alle percentages per categorie afgerond. Hierdoor kan bij optelling van afzonderlijk weergegeven percentages het totaal soms iets onder of boven de 100% uitkomen.

⁹ Wanneer men alle vormen van melden van discriminatie bij elkaar optelt dan blijkt dat slechts één op de vijf mensen die discriminatie meemaakten, hiervan een melding heeft gemaakt bij een vorm van gezag (het melden bij politie, ADV's, CvRM en MiND, maar ook bij andere vormen van gezag, zoals een docent, manager of ombudsman). Zie: I. Andriessen, *Ervaren discriminatie in Nederland II*, Sociaal Cultureel Planbureau: Den Haag, 2020.

De cijfers van 2021 hebben betrekking op de periode van 1 januari t/m 31 december 2021. Het is echter mogelijk dat op het moment dat deze gegevens uit het registratiesysteem van het OM werden gehaald, de laatste feiten van 2021 nog niet waren beoordeeld als discriminatiefeiten en daarom niet terugkomen in de cijfers van dit rapport. Deze feiten worden meegenomen in het rapport over 2022.

Al deze organisaties hebben uiteenlopende taken en verwerken op verschillende wijzen de informatie voor hun rapporten. Het gevolg is dat de cijfers in de rapporten niet met elkaar te vergelijken zijn; ook kunnen de cijfers uit de verschillende rapporten niet bij elkaar worden opgeteld.

6.3. De rapporten van andere organisaties

In Nederland rapporteren meerdere (overheids-) organisaties over discriminatie. De politie, antidiscriminatiebureaus, het College voor de Rechten van de Mens en het Meldpunt Internet Discriminatie (MiND) rapporteren jaarlijks in één gezamenlijk rapport hun cijfers.¹⁰ Daarnaast publiceren diverse belangenorganisaties jaarlijks een rapport. Zo rapporteert het Centrum Informatie en Documentatie Israël (CIDI) over antisemitische incidenten en het Transgender Netwerk Nederland (TNN) over meldingen van discriminatie van transgenderpersonen.¹¹

¹⁰ S. van Bon, B. Fiere & N. de Wit, *Discriminatiecijfers in 2020*, Art. 1: Rotterdam, 2021.

¹¹ *Monitor antisemitische incidenten 2020*, CIDI: Den Haag, 2021; *Meldingen transgenderdiscriminatie 2020*, TNN: Amsterdam, 2021.

7. SPECIFIEKE DISCRIMINATIEFEITEN

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van het aantal specifieke discriminatiefeiten dat in 2021 in behandeling is genomen door het OM. Ook wordt ingegaan op de aard van deze feiten.

7.1. Totaal aantal ingestroomde specifieke feiten

In 2021 zijn er in totaal 157 specifieke discriminatiefeiten geregistreerd bij het OM. Het gaat hierbij om alle feiten die in het jaar 2021 bij het OM binnenkwamen, niet om de feiten die door het OM werden afgedaan. Opvallend genoeg is dit aantal precies hetzelfde als het aantal specifieke discriminatiefeiten dat in 2020 is geregistreerd bij het OM.

Tabel 1 | Instroom specifieke discriminatiefeiten per parket

Arrondissementsparket	2017	2018	2019	2020	2021
AP Amsterdam	22	11	18	49	46
AP Noord-Holland	7	5	1	4	3
AP Midden-Nederland	12	8	7	17	19
AP Noord-Nederland	13	7	10	13	7
AP Oost-Nederland	17	7	18	10	8
AP Den Haag	5	16	9	8	38
AP Rotterdam	56	18	46	11	19
AP Limburg	1	4	6	20	7
AP Oost-Brabant	7	4	5	6	3
AP Zeeland-West-Brabant	4	3	3	19	7
Totaal	144	83	123	157	157

7.2. Verdeling per parket

Het grootste gedeelte van de ingestroomde specifieke feiten werd in 2021 geregistreerd bij het parket Amsterdam (46 feiten; 29% van het totaal). Ook door het parket Den Haag zijn in 2021 veel specifieke feiten geregistreerd (38 feiten; 24%). In dat parket vond tevens de grootste stijging plaats (van 8 naar 38 feiten).¹² In het parket Limburg en het parket Zeeland-West-Brabant is het aantal specifieke discriminatiefeiten juist sterk afgenomen. Bij het parket Limburg stroomde het afgelopen jaar 13 feiten minder in dan in 2020 (van 20 naar 7). In het parket Zeeland-West-Brabant daalde het aantal geregistreerde discriminatiefeiten van 19 naar 7.

7.3. Discriminatiegronden

In tabel 2 wordt weergegeven op welke discriminatiegronden de feiten die het OM in 2021 in behandeling nam, betrekking hadden. In deze paragraaf wordt beschreven hoe vaak de verschillende discriminatiegronden zijn geregistreerd. Uit deze cijfers kan niet opgemaakt worden hoeveel discriminatie-incidenten er in 2021 waren, die betrekking hadden op een bepaalde groep. Een incident kan namelijk uit meerdere feiten bestaan en ieder strafbaar feit kan weer betrekking hebben op meerdere discriminatiegronden. Een voorbeeld: een verdachte doet een uiting over homoseksuelen, die gekwalificeerd kan worden als groepsbelediging én aanzetten tot geweld. Deze uiting is dus op basis van twee artikelen van het Wetboek van Strafrecht strafbaar en zal dan ook als twee strafbare feiten worden geregistreerd. Aan beide feiten wordt de discriminatiegrond *homoseksuele gerichtheid* gekoppeld, terwijl het maar één incident betrof.

¹² Een deel van deze stijging kan mogelijk verklaard worden doordat bij het parket Den Haag in 2021 een inhaalslag is gemaakt met het afdoen van zaken die al langere tijd liepen.

Eén registratie van een grond staat dus niet per se gelijk aan één incident. Er kan daarom uit deze cijfers alleen geconcludeerd worden hoeveel keer een bepaalde discriminatiegrond is geregistreerd bij het OM. Wel kan hiermee iets gezegd worden over hoe het aantal registraties van de verschillende discriminatiegronden van de zaken die het OM behandelt zich tot elkaar verhoudt.

Opvallende verschuivingen

Net als de afgelopen jaren, is *ras* in 2021 de vaakst geregistreerde discriminatiegrond (44%). In 2021 werd de discriminatiegrond *ras* wel 29 keer minder geregistreerd dan in 2020. Daarmee daalt het aantal registraties van deze grond weer ten opzichte van 2020, toen we een piek

zagen met 57% van het totaal van alle registraties van discriminatiegronden.

Ook de discriminatiegrond *antisemitisme* werd vaak geregistreerd (31%). Deze grond werd in 2021 twintig keer meer geregistreerd dan in 2020 (van 38 naar 58 registraties). De tabel laat in de afgelopen vijf jaar een sterk wisselend beeld zien van het aantal registraties van *antisemitisme*. Antisemitisme is apart als grond geregistreerd, omdat het zowel onder de grond *ras* als onder de grond *godsdienst of levensovertuiging* kan vallen. Ter verduidelijking van de cijfers wordt een aantal gronden hieronder nader besproken.

Tabel 2 | Geregistreerde gronden bij specifieke discriminatiefeiten

Grond	2017		2018		2019		2020		2021	
Ras	73	42%	53	51%	61	41%	111	57%	82	44%
Antisemitisme	70	41%	20	19%	60	40%	38	19%	58	31%
Godsdienst of levensovertuiging	12	7%	13	13%	6	4%	25	13%	18	10%
Hetero- of homoseksuele gerichtheid	13	8%	15	15%	14	9%	11	6%	16	9%
Geslacht	0	0%	1	1%	3	2%	2	1%	1	1%
Handicap	2	1%	1	1%	5	3%	6	3%	5	3%
Overige gronden	2	1%	0	0%	1	1%	0	0%	4	2%
Transgenderpersonen	-	-	-	-	-	-	3	2%	1	1%
Totaal	172	100%	103	100%	150	100%	196	100%	185	100%

GEËSCALEERDE DISCUSSIE OP MIDDELBARE SCHOOL

Op een middelbare school herdenkt een docent samen met zijn klas de moord op de Franse docent Samuel Paty. In het lokaal van de docent hangt al vijf jaar een spotprent van Charlie Hebdo. Na de herdenking komen drie leerlingen naar de docent toe om aan te geven dat zij de spotprent beledigend vinden, omdat de profeet Mohammed daarop staat afgebeeld. Er ontstaat een discussie, waarbij de docent de leerlingen ervan probeert te overtuigen dat het niet de profeet Mohammed is die op de spotprent staat. De discussie escaleert en de leerlingen worden naar huis gestuurd. Later blijkt dat zij de discussie hebben gefilmd. De video wordt op sociale media geplaatst. Op de Instagrampagina van de school worden diverse bedreigingen geuit jegens de docent. Eén van deze bedreigingen luidt: "De holocaust is nep dat weet zelfs een drol, jammer dat ze die paar joden vergeten waren. (...) Ik hoop dat die leraar doodgaat". Het OM heeft de pleger een strafbeschikking ter hoogte van € 350 wegens groepsbelediging opgelegd.

Parketnummer: 10-002664-21

Tabel 3 | Uitsplitsing grond ras specifieke discriminatiefeiten

Subcategorie ras	2017		2018		2019		2020		2021	
Zwart/Afrikaans	39	23%	26	25%	27	18%	67	34%	41	22%
Westers	4	2%	1	1%	1	1%	3	2%	0	0%
Surinaams	2	1%	2	2%	0	0%	0	0%	3	2%
Antilliaans	1	1%	0	0%	0	0%	5	3%	3	2%
Turks	4	2%	1	1%	2	1%	8	4%	8	4%
Marokkaans	11	6%	8	8%	5	3%	7	4%	11	6%
Syrisch	0	0%	0	0%	0	0%	4	2%	0	0%
Roma/Sinti	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Niet-westerse achtergrond	11	6%	6	6%	19	13%	16	11%	15	9%
Overige	1	1%	9	9%	7	5%	1	1%	1	1%
Totaal	73	42%	53	51%	61	41%	111	57%	82	44%

Uitsplitsing ras

Als we kijken naar het aantal registraties van de grond *ras*, dan valt op dat 41 van de 82 registraties van deze categorie betrekking had op discriminatie van zwarte mensen. De subgrond *zwart/Afrikaans* betrof 22% van het totaal aantal geregistreerde gronden. De daarna meest voorkomende subcategorie betrof *Marokkaans*. In 2021 werd deze discriminatiegrond 11 keer geregistreerd. Bij 15

registraties van discriminatiegronden ging het om de subcategorie *niet-westerse achtergrond*. Onder deze categorie vallen situaties waarin de discriminerende uitingen niet betrekking had op een specifieke afkomst, maar waarin iemand werd gediscrimineerd met algemene termen, zoals "buitenlander". Van het totaal aantal geregistreerde gronden had 2% betrekking op discriminatie wegens Aziatische afkomst.

DISCRIMINATIE VAN MAROKKANEN NA BOETE WEGENS OVERTREDEN AVONDKLOK

Een man wordt aangesproken omdat hij na de avondklok op straat loopt. Hij is onvast ter been en ruikt naar alcohol. Wanneer de politieagenten hem aanspreken, begint hij vrijwel direct te schelden. Hij schopt tegen de auto en blijft tekeer gaan. Vervolgens maakt hij een slaande beweging naar een van de agenten. Hij wordt naar de grond gebracht en blijft schelden en bedreigen. Wanneer hij weer overeind wordt geholpen, schopt hij tegen het been van de andere politieagent. Tegen die verbalisant zegt hij vervolgens: "Alle Marokkanen zouden afgeslacht moeten worden". Ook schreeuwt hij naar beide agenten: "Ik steek jullie in de fik, ik steek jullie neer". De man is gedagvaard voor mishandeling, aanzetten tot geweld, groepsbelediging, belediging van een ambtenaar in functie en bedreiging. De zaak moet nog op zitting komen.

Parketnummer: 13-086242-21

Uitsplitsing godsdienst en levensovertuiging

Als we de categorie *godsdienst of levensovertuiging* nader bekijken, dan zien we dat het in al deze gevallen moslims betrof. Discriminatie van moslims betrof 10% van het totaal aantal geregistreerde gronden.

GROEPSBELEDIGING EN SMAAD JEGENS MOSLIMS

De eigenaar van een restaurant heeft een bericht geplaatst op de Facebookpagina van zijn bedrijf. Een vrouw reageert hierop met de tekst: "Weg met moslims". Als de restauranthouder een aantal dagen later weer een foto deelt op de Facebookpagina, plaatst de vrouw opnieuw een reactie. Zij schrijft: "Weg met moslims. Ba. Lekker ritueel geslacht vlees eten jo. Moeten ze verbieden zulke zaken in t belang van dieren." De politierechter heeft de vrouw veroordeeld voor groepsbelediging en smaadschrift en heeft bepaald dat zij een geldboete moet betalen van € 600 waarvan de helft voorwaardelijk. Aanzetten tot discriminatie achtte de politierechter niet bewezen.

Parketnummer: 05-132585-21

Uitsplitsing geslacht

Discriminatie van transgenderpersonen valt juridisch gezien onder de discriminatiegrond *geslacht*.¹³ In het rapport over 2020 heeft het OM voor het eerst apart geregistreerd wanneer het bij de grond *geslacht* ging om discriminatie op grond van een genderidentiteit die anders is dan het geboortegeslacht. Het ging toen om drie registraties. In 2021 werd de discriminatiegrond *transgenderpersonen* bij de specifieke discriminatiefeiten één keer geregistreerd. Daarbij wijzen wij er voor de volledigheid nogmaals op dat in *Cijfers in Beeld* wordt gerapporteerd over het aantal discriminatiefeiten dat in een jaar bij het OM is binnengekomen en afgedaan. De cijfers geven niet aan hoeveel discriminatie-incidenten zich in het afgelopen jaar hebben voorgedaan. Incidenten waarvan geen aangifte is gedaan komen bij het OM niet altijd in beeld.

7.4. Verdeling per wetsartikel

Het algemene beeld van de aard van de specifieke discriminatiefeiten is stabiel. Net als de afgelopen jaren betrof het overgrote deel van deze feiten groepsbelediging: artikel 137c Sr (73%). Van de overige feiten ging het in 18% van de gevallen om aanzetten tot haat, geweld of discriminatie (artikel 137d Sr). In tabel 4 is te zien dat in 2021 ook een aantal feiten is gekwalificeerd als artikel 137f Sr.

In al deze gevallen ging het om een onjuiste kwalificatie en eindigden deze zaken in een sepot of werden ze na beoordeling anders gekwalificeerd.

Tabel 4 | Instroom specifieke discriminatiefeiten per wetsartikel

Wetsartikel	2017	2018	2019	2020	2021
137c	121	63	97	116	114
137d	19	6	12	15	28
137e	2	4	4	7	5
137f	0	0	0	5	2
137g	2	7	3	6	4
429quater	0	3	7	8	4
Totaal	144	83	123	157	157

7.5. Pleegplaats specifieke discriminatiefeiten

Om beter inzicht te krijgen in de aard van de feiten, is ook onderzocht wat de pleegplaats was van de ingestroomde discriminatiefeiten. Soms waren er twee categorieën van toepassing bij een feit. In dat geval is er gekozen voor de categorie die het feit het meest nauwkeurig beschrijft. Het gevolg van deze werkwijze is dat de aantallen van sommige categorieën lager uitvallen, omdat het feit bij een andere categorie is meegeteld. Denk bijvoorbeeld aan een politieagent die wordt uitgescholden op straat. Gekozen is voor *arbeidsmarkt/werkvloer* (omdat het een aangever betreft die aan het werk was toen het feit zich voltrok) in plaats van *openbare ruimte*.

¹³ Hof Leeuwarden 13 januari 1995, NJ 1995, 243 (niet gepubliceerd).

In onze eerdere cijferrapporten zijn feiten die waren gericht tegen personen met een publieke functie meegeteld in de rubriek *pleegplaats*. Hierdoor was bij deze feiten in de cijfers niet zichtbaar wat de pleegplaats was. Voor een zuiverder beeld is er dit jaar voor gekozen om bij deze feiten niet alleen de pleegplaats te registreren, maar ook of het feit tegen een persoon met een publieke functie was gericht. Het aantal van 14 in 2021 in deze categorie is daarom niet vergelijkbaar met de cijfers van voorgaande jaren. Ook is dit aantal in de tabel niet meer meegeteld bij het totaal van 2021.

Vaakst geregistreerd

De meeste feiten die door het OM in 2021 in behandeling werden genomen, vonden plaats in de openbare ruimte (42 feiten; 27%). Het ging hierbij bijvoorbeeld om incidenten die plaatsvonden in de supermarkt of op straat.

Ook het internet, waaronder sociale media, werd veel als pleegplaats van discriminatiefeiten geregistreerd (33 feiten; 21%). Discriminatie op het internet werd wel minder vaak geregistreerd dan het jaar ervoor. In 2020 werd dit namelijk in 47 gevallen geregistreerd (30%).

Ook hebben veel feiten die het OM behandelde, plaatsgevonden in de woonomgeving van het slachtoffer (22 feiten; 14%). Het ging daarbij in bijna alle gevallen om (langlopende) burenruzies.

Tabel 5 | Pleegplaats specifieke discriminatiefeiten

Pleegplaats	2017		2018		2019		2020		2021	
Tegen personen met een publieke functie	8	6%	11	13%	7	6%	13	8%	14	
Arbeidsmarkt/werkvloer	8	6%	5	6%	7	6%	11	7%	16	10%
Onderwijs	1	1%	2	2%	1	1%	5	3%	2	1%
Sport	60	42%	6	7%	47	38%	5	3%	23	15%
Horeca	5	4%	12	14%	7	5%	4	2%	0	0%
Woonomgeving	12	8%	16	19%	21	17%	23	15%	22	14%
Openbare ruimte	19	13%	13	16%	25	20%	41	26%	42	27%
Internet	27	19%	14	17%	6	5%	47	30%	33	21%
Pers (media)	0	0%	1	1%	0	0%	3	2%	0	0%
Overige	4	3%	3	4%	2	2%	5	3%	14	9%
Onbekend	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	5	3%
Totaal	144	100%	83	100%	123	100%	157	100%	157	100%

HITLERGROET EN HAKENKRUIS OP HET NOORDZEEKANAAL

Twee handhavers van de gemeente Amsterdam houden op het Noordzeekanaal toezicht op het scheepsverkeer als zij een bootje voorbij zien komen met een aantal jonge mannen. Op het moment dat de toezichthouders het bootje passeren, maakt één van de mannen een Hitlergroet naar hen. Tegelijkertijd zien zij dat er een vlag met een hakenkruis door de opvarenden vanaf de voorzijde van het bootje naar achteren wordt doorgegeven en vervolgens door eerder genoemde jongeman aan hen wordt getoond. De man is veroordeeld voor belediging van een individu en groepsbelediging en kreeg een geldboete van € 750.

Parketnummer: 13-167084-21

Opvallende verschuivingen

In 2020 werden er vijf feiten in de sport geregistreerd; in 2021 zijn dat er 23. In de horeca werden juist weer minder feiten geregistreerd. Waar in 2020 *uitsluiting aan de deur* van horecagelegenheden nog 23 keer werd geregistreerd, werden dergelijke feiten in de horeca in 2021 geen één keer geregistreerd. Mogelijk kunnen deze verschillen verklaard worden door de gevolgen van de coronapandemie. Er werd weer meer gevoetbald (al dan niet met publiek). Tegelijkertijd bleven grote uitgaansgelegenheden het hele jaar gesloten.

Woningmarktdiscriminatie

Naar aanleiding van verschillende mediaberichten en een onderzoek over woningmarktdiscriminatie,¹⁴ is in 2021 voor het eerst bijgehouden of er tussen de feiten die bij het OM instroomden feiten zaten die zich afspeelden op de woningmarkt. Dit werd echter geen enkele keer geregistreerd.

7.6. Achtergrond verdachten

Denkbeelden of sympathieën van een verdachte kunnen een rol spelen bij de gepleegde discriminatiefeiten. Daarom is bij het dossieronderzoek onderzocht of de verdachte handelde vanuit bijvoorbeeld extreemrechtse sympathieën of dat het om een voetbalsupporter ging.

Tabel 6 | Achtergrond verdachte specifieke feiten

Achtergrond verdachte	2017	2018	2019	2020	2021
Extreemrechts	1	3	2	9	2
Vanuit godsdienst of levensovertuiging	6	0	3	10	2
Vanuit politieke overtuiging	6	2	2	12	10
Opsporingsambtenaar	0	0	0	5	1
Voetbal-/sportsupporter	60	6	49	5	23
Geen van bovenstaande categorieën	71	72	67	116	113
Onbekend	0	0	0	0	6
Totaal	144	83	123	157	157

Het aantal feiten waarbij de verdachte een voetbal- of andere sportsupporter betrof, was in 2021 hoger dan in 2020 (van 5 naar 23). Mogelijk kan dit verklaard worden doordat in 2020 vanwege de coronapandemie bij veel voetbalwedstrijden geen publiek was toegestaan en er in 2021 weer meer wedstrijden werden gespeeld met publiek. Verder valt op dat er in 2021 minder feiten werden geregistreerd waarbij de verdachte handelde vanuit godsdienst of levensovertuiging (van 10 naar 2). Het aantal feiten waarbij de verdachte een extreemrechtse signatuur had, was in 2020 na een piek in 2021 weer vergelijkbaar met de jaren daarvoor. Bij het merendeel van de verdachten kon geen specifieke achtergrond worden vastgesteld; zij zijn geregistreerd als *geen van bovenstaande categorieën* (113).

In 2021 werd één specifiek discriminatiefeit geregistreerd dat was gepleegd door een opsporingsambtenaar. Het betrof een zaak waarbij een politieagent tijdens een politiecontrole naar stroperij zei: "Mannen van jullie afkomst gaan niet wandelen met 29 graden".¹⁵ In 2020 was dit aantal hoger, omdat er toen een zaak met meerdere verdachten liep.¹⁶

¹⁴ A. Hoogenbosch & B. Fiere, *Gelijke kansen op een huurwoning in Nederland? Monitor discriminatie bij woningverhuur*, Art.1/ RADAR: 2021.

¹⁵ <https://www.om.nl/actueel/nieuws/2021/01/22/om-seponeert-vermeende-discriminatiezaak-vijlen>.

¹⁶ <https://www.om.nl/actueel/nieuws/2020/08/04/geen-vervolg-ing-in-onderzoek-naar-whatsapp-groep-politie-rotterdam>

7.7. Afdoening specifieke discriminatiefeiten

In dit hoofdstuk wordt nader gekeken naar het aantal discriminatiefeiten waarover in 2021 door het OM een afdoeningsbeslissing is genomen. Dat kan de beslissing zijn om te vervolgen, door de verdachte voor de rechter te brengen (te dagvaarden), of de beslissing om een strafbeschikking of transactie aan te bieden. Het OM kan ook beslissen om niet te vervolgen en de zaak te seponeren, al dan niet onder bepaalde voorwaarden.

De afdoeningscijfers kunnen alleen voor de specifieke discriminatiefeiten worden gepresenteerd, aangezien bij codis-feiten niet wordt geregistreerd of het discriminatie-aspect uiteindelijk wel of niet is meegenomen in de afdoening. Zoals in hoofdstuk 5 al is uitgelegd, is dit omdat het discriminatieaspect van een codis-feit niet in de tenlastelegging hoeft te worden opgenomen en daarom ook niet bewezen hoeft te worden.

Het aantal ingestroomde feiten in een jaar kan verschillen van het aantal feiten dat in dat jaar wordt afgedaan; het gaat daarbij niet per se om dezelfde feiten. Een feit kan in het ene jaar instromen en in het daaropvolgende jaar worden afgedaan.

In 2021 werd over in totaal 196 specifieke discriminatiefeiten een afdoeningsbeslissing genomen door het OM. Er werden in 2021 meer discriminatiefeiten afgedaan door het OM dan in 2020, toen er 163 feiten werden afgedaan. In 70% van de gevallen die in 2021 werden afgedaan, ging het om het artikel 137c Sr; 18% betrof artikel 137d Sr.

Tabel 7 | Afdoening specifieke discriminatiefeiten per wetsartikel

OM-afdoening per wetsartikel	2017		2018		2019		2020		2021	
137c	142	78%	77	75%	104	78%	120	74%	137	70%
137d	26	14%	8	8%	14	11%	17	10%	35	18%
137e	5	3%	6	6%	5	4%	8	5%	7	4%
137f	3	2%	1	1%	0	0%	5	3%	5	3%
137g	3	2%	7	7%	3	2%	5	3%	7	4%
429quater	2	1%	3	3%	7	5%	8	5%	5	3%
Totaal	181	100%	102	100%	133	100%	163	100%	196	100%

Tabel 8 | Soort afdoeningen specifieke discriminatiefeiten

OM-afdoening	2017		2018		2019		2020		2021	
Dagvaarden	79	44%	45	44%	38	29%	57	35%	62	32%
Transactie	8	4%	1	1%	0	0%	0	0%	0	0%
OM-strafbeschikking	31	17%	7	7%	23	17%	15	9%	24	12%
Voorwaardelijk sepot	12	7%	6	6%	10	8%	6	4%	9	5%
Sepot	36	20%	38	37%	53	40%	83	51%	97	49%
Oproepen ter terechtzitting n.a.v. verzet	10	6%	5	5%	9	7%	1	1%	4	2%
Overig	5	3%	0	0%	0	0%	1	1%	0	0%
Totaal	181	100%	102	100%	133	100%	163	100%	196	100%

In 32% van de feiten waarover het OM een afdoeningsbeslissing nam in 2021, werd de verdachte gedagvaard. Dit percentage ligt iets lager dan in 2020, toen 35% werd gedagvaard. Net zoals het jaar ervoor, is het aantal sepot in 2021 absoluut gestegen ten opzichte van de jaren daarvoor: 49% van de discriminatiefeiten werd onvoorwaardelijk geseponeerd. Dit is niet opmerkelijk, omdat hieronder ook feiten vallen waarin er bijvoorbeeld onvoldoende bewijs was, of die na beoordeling niet strafbaar

bleken. 5% werd voorwaardelijk geseponeerd. Het percentage OM-strafbeschikkingen bedraagt 12%.

7.8. Uitspraken van de rechter in specifieke discriminatiefeiten

Tabel 9 geeft het aantal rechterlijke beslissingen in 2021 weer van zaken waarin een specifiek discriminatieartikel ten laste is gelegd. De rechtbankafdoening heeft niet alleen betrekking op specifieke discriminatiefeiten, maar ook op

andere feiten die ten laste zijn gelegd. Uit deze cijfers kan daarom niet worden afgeleid of voor een specifiek discriminatiefout een veroordeling of vrijspraak is gevolgd.

DISCRIMINATIE OP RECHTS- EXTREMISTISCHE ONLINE-GROEPEN

Een jongen blijkt actief binnen verschillende rechts-extremistische online-groepen en plaatst verschillende discriminatoire teksten op het internet en in chat-groepen. Het gaat onder andere om een video met daarboven de tekst: "Rassenoerlog nu" en eronder "Negers zijn apen" en een afbeelding met daarboven de tekst "VERWIJDERJOD". In één van de chatgroepen waar de jongen lid van was schrijft hij: "If a European country becomes islamic I will personally shoot up a Mosque. Try to kill as many enemies as I can". Hij is veroordeeld voor groepsbelediging, het aanzetten tot haat, discriminatie en geweld tegen mensen wegens hun ras of godsdienst en het voorhanden hebben van wapens en kreeg hiervoor 180 dagen gevangenisstraf, waarvan 136 dagen voorwaardelijk en een taakstraf van 120 uur. Ook moest hij de filmpjes en afbeeldingen van zijn sociale media verwijderen.

Parketnummer: 16-053622-21

**Rechtbank Midden-Nederland, 9 november 2021,
ECLI:NL:RBMNE:2021:5445**

Tabel 9 | Soort rechtbankafdoening specifieke discriminatiefeiten

Rechtbankafdoening	2017		2018		2019		2020		2021	
Veroordeling	62	71%	36	77%	47	78%	50	83%	46	79%
Vrijspraak	16	18%	5	11%	7	12%	7	12%	3	5%
OM niet ontvankelijk	0	0%	0	0%	2	3%	0	0%	0	0%
Ontslag van rechtsvervolg	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Schuldigverklaring zonder oplegging van straf	1	1%	2	4%	2	3%	1	2%	1	2%
Verwijzing naar ander forum	0	0%	1	2%	0	0%	0	0%	0	0%
Onbekend	8	9%	3	6%	2	3%	2	3%	8	14%
Totaal	87	100%	47	100%	60	100%	60	100%	58	100%

Als een belanghebbende het niet eens is met de beslissing van de officier van justitie om een verdachte niet te vervolgen of de zaak af te doen met een transactie of strafbeschikking, kan deze een bijzondere klachtprocedure starten zoals vastgelegd in artikel 12 Sv en de zaak rechtstreeks aan het gerechtshof voorleggen. Het gerechtshof kan bepalen dat het OM de zaak alsnog aan de rechter moet voorleggen. In 2021 heeft het gerechtshof over een aantal opvallende discriminatiezaken een beslissing genomen, zoals het ['coronalied'](#), de [Nashvilleverklaring](#) en de [WhatsAppgroep van Rotterdamse politieagenten](#).

8. CODIS-FEITEN

Wat zijn codis-feiten?

Het Wetboek van Strafrecht kent een aantal specifieke delicten die zien op discriminatie. Het gaat dan om de artikelen: 137c, 137d, 137e, 137f, 137g en 429quater Sr. Discriminatie kan daarnaast ook meespelen bij commune delicten, zoals mishandeling, belediging of vernieling. Wij spreken in dat geval van commune delicten met een discriminatieaspect, kortweg codis-feiten. Er is niet alleen sprake van een discriminatieaspect wanneer dit een rol heeft gespeeld bij het motief of de aanleiding tot het plegen van het feit. Een discriminatieaspect kan ook gebruikt zijn om het delict indringender te plegen. Discriminatoire uitingen kunnen een strafbaar feit, zoals een mishandeling, indringender maken of blijk geven van het motief bij het feit. Er wordt alleen van een discriminatieaspect gesproken als het te herleiden is naar een van de discriminatiegronden die genoemd worden in artikel 137c Sr, of als het discriminatieaspect is gelegen in een genderidentiteit die afwijkt van het geboortegeslacht. Andere factoren, zoals politieke overtuiging, armoede of kledingstijl, leveren geen discriminatieaspect op. Ook het negatief wegzetten van iemand als 'NSB'er', 'SS'er' of 'nazi' levert in beginsel geen discriminatieaspect op.

Tabel 10 | Instroom codis-feiten per parket

Arrondissementsparket	2017	2018	2019	2020	2021
Amsterdam	60	77	55	68	84
Noord-Holland	9	9	5	4	6
Midden-Nederland	13	21	9	24	21
Noord-Nederland	27	41	18	10	17
Oost-Nederland	23	55	48	29	37
Den Haag	21	20	7	24	23
Rotterdam	17	40	46	46	72
Limburg	2	19	9	11	9
Oost-Brabant	8	11	9	15	22
Zeeland-West-Brabant	9	19	15	21	37
Totaal	189	312	221	252	328

Als een zaak door de politie is overgedragen aan het OM, wordt onder andere beoordeeld of de zaak mogelijk een discriminatieaspect bevat. Wanneer dat het geval is, dan krijgt de zaak de maatschappelijke classificatie *discriminatie*. Voor dit rapport is gekeken naar alle feiten die in 2021 binnenkwamen bij het OM waarbij de maatschappelijke classificatie *discriminatie* is geregistreerd. De feiten waarbij de maatschappelijke classificatie *discriminatie* niet is geregistreerd, maar waarbij er wel sprake is van een discriminatieaspect, vallen buiten beeld en kunnen niet worden meegenomen in dit rapport. In sommige gevallen bleektijdens de analyse van de feiten dat de maatschappelijke classificatie *discriminatie* ten onrechte was geregistreerd. De gevallen waarbij het evident ging om een administratieve fout, zijn niet meegenomen in dit rapport.

8.1. Totaal aantal ingestroomde codis-feiten

In 2021 zijn er in totaal 328 codis-feiten door het OM geregistreerd. Het aantal codis-feiten is met 30% gestegen ten opzichte van 2020, toen 252 codis-feiten werden geregistreerd. Het is doorgaans lastig om te verklaren waarom de instroomcijfers van het OM fluctueren; de factoren die hierbij een rol spelen, kunnen door het dossieronderzoek dat wordt uitgevoerd niet in beeld worden gebracht.

8.2. Verdeling per parket

Het beeld van de verdeling van het aantal codis-feiten onder de verschillende parketten is in 2021 ongeveer gelijk gebleven. De meeste codis-feiten werden in 2021 in behandeling genomen bij het parket Amsterdam (84 feiten; 26% van het totaal). De minste codis-feiten stroomden in

bij het parket Noord-Holland (6 feiten; 2% van het totaal). Bij het parket Rotterdam werden 72 feiten in behandeling genomen (22% van het totaal). Bij bijna alle parketten steeg het aantal geregistreerde codis-feiten ten opzichte van 2021. In Rotterdam, Zeeland-West-Brabant en Amsterdam was deze stijging absoluut gezien het grootst, met een verschil van respectievelijk 26, 16 en 16 zaken ten opzichte van 2020.

8.3. Discriminatiegronden

Per feit is geregistreerd op welke discriminatiegrond(en) het feit betrekking had. Hier wordt nogmaals benadrukt dat het aantal geregistreerde *gronden* niet gelijkstaat aan het aantal *zaken*. Per zaak kunnen er meerdere verdachten zijn. Eén verdachte kan worden beschuldigd van meerdere feiten die zijn opgenomen in dit rapport en één strafbaar feit kan vervolgens weer betrekking hebben op meerdere discriminatiegronden.

Vaakst geregistreerd

De grond *ras* werd het vaakst geregistreerd bij de codis-feiten die in 2021 instroomden bij het OM, net als bij de specifieke feiten. In iets meer dan de helft van alle geregistreerde gronden betrof het deze grond (51% van het totaal aantal gronden). Dit percentage ligt iets lager dan in 2021, toen 56% van alle geregistreerde gronden de grond *ras* betrof. Absoluut gezien kwam de discriminatiegrond *ras* in 2021 wel meer voor dan in 2020 (respectievelijk 184 en 162 registraties).

Tabel 11 | Geregistreerde gronden bij codis-feiten

Grond	2017		2018		2019		2020		2021	
Ras	99	48%	250	61%	166	59%	162	55%	184	49%
Antisemitisme	20	10%	23	6%	27	10%	27	9%	27	7%
Godsdienst of levensovertuiging	18	9%	37	9%	29	10%	11	4%	16	4%
Hetero- of homoseksuele gerichtheid	59	29%	65	16%	46	16%	83	28%	126	34%
Geslacht	2	1%	15	4%	3	1%	0	0%	0	0%
Handicap	3	1%	4	1%	3	1%	5	2%	8	2%
Overige gronden	4	2%	18	4%	6	2%	0	0%	0	0%
Transgenderpersonen	-	-	-	-	-	-	6	2%	14	4%
Totaal	205	100%	412	100%	280	100%	294	100%	375	100%

Opvallende verschuivingen

De grond *hetero- of homoseksuele gerichtheid* betrof in 2021 35% van het totaal aantal geregistreerde gronden. Dit zijn 126 (mogelijk) strafbare feiten, waarbij het om 95 zaken gaat. Dit is een forse stijging ten opzichte van 2020 en de jaren daarvoor, zowel relatief als absoluut. Onder de registraties van deze grond vallen veel verschillende situaties. Zo ging het bij 44 van de 126 feiten om het beledigen van ambtenaren en/of andere personen met een publieke functie, waarbij het woord 'homo' als scheldwoord was gebruikt. Bij 49 feiten (in 35 zaken) ging het om individuele belediging van homoseksuelen. In vier zaken ging het om belediging van een individu waarbij ook geweld werd gebruikt.

Ook werden in 2021 meer feiten geregistreerd die waren gericht tegen *transgenderpersonen*; 4% van het totaal aantal gronden in 2021 ten opzichte van 2% van het totaal aantal gronden in 2020. Deze feiten werden in 2020 voor het eerst apart opgenomen in *Cijfers in Beeld*.

HOMOGEWELD BIJ PARKEERPLAATS

Drie jongens van 19 en 20 jaar hebben samen een WhatsAppgroep. In die groep hebben ze het onder meer over "homo's rammen". In de zomer van 2021 vinden er meerdere geweldsincidenten plaats bij een parkeerplaats die bekendstaat als ontmoetingsplaats voor homoseksuele mannen. Van deze incidenten zijn filmpjes gemaakt. Eén van de incidenten betreft de situatie waarbij een man naast zijn bestelbus staat op de betreffende parkeerplaats. Hij wordt bespoten met pepperspray. Nadat hij is ingestapt, wordt er geprobeerd met een voorwerp het raam van de auto in te slaan. Na dit incident parkeert de man zijn bestelbus op de openbare weg. De volgende dag blijkt het raam aan de bestuurderszijde te zijn ingeslagen. De strafzaak tegen de drie verdachten loopt nog.

Parketnummers: 01-230897-21, 01-230900-21 en 01-230901-21

Het aantal registraties van de grond *antisemitisme* is bij de codis-feiten in 2021 absoluut gezien gelijk gebleven ten opzichte van 2020 (27 registraties). Relatief gezien is het aandeel van de grond *antisemitisme* ten opzichte van alle geregistreerde gronden iets gedaald, van 9% van het totaal aantal geregistreerde gronden naar 7%.

DISCRIMINATIE OP FRIESE MARKT

Op een markt in Friesland hebben twee jongens een loempia gehaald, die ze op een bankje willen opeten. Daar zitten ook al twee oudere mensen, die aangeven dat de jongens op 1,5 meter van hen moeten gaan zitten. Eén van de jongens suggereert dat als de vrouw wat opschuift naar het einde van het bankje, dit makkelijk kan. Hierop zegt de vrouw dat ze zich niet laat wegsturen door de jongens. Haar man zegt: "Flikker op joh, zwartjoekel". Er ontstaat een discussie tussen de jongens en het oudere echtpaar, waarin de man "apenkop" naar de jongens roept en de vrouw zegt dat ze in een witte maatschappij is opgegroeid en dat graag zo wil houden, maar dat het al te laat is. Een man die komt aanlopen mengt zich ook in de discussie en roept dat "jullie" allemaal het land uit mogen worden gezet, op een schip met een paar liter benzine. De rechtbank heeft de man uiteindelijk een geldboete van € 300 opgelegd en verplicht hem om een schadevergoeding van € 250 aan de jongens te betalen.

Parketnummers: 18-149966-21, 18-149956-21, 19-149853-21

Uitsplitsing ras

Net als bij de specifieke discriminatiefeiten, zijn bij de codis-feiten sommige discriminatiegronden uitgesplitst, omdat onder die grond verschillende groepen kunnen vallen. Onder andere de grond *ras* is uitgesplitst. Hierboven is beschreven dat van alle geregistreerde gronden iets meer dan de helft de grond *ras* betrof. Als we vervolgens de grond *ras* nader bekijken, dan blijkt dat de helft van het aantal registraties van de grond *ras* de subcategorie *zwart/Afrikaans* betreft. Deze subcategorie betreft zodoende een kwart (25%) van het totaal aantal geregistreerde gronden. Wel is te zien dat het aantal registraties van deze subcategorie iets is gedaald ten opzichte van 2020;

92 registraties in 2021 (25%) ten opzichte van 94 registraties in 2020 (33%).

Onder de grond *ras* vallen verder de subgronden *niet-westerse achtergrond* (11%), *Marokkaans* en *Turks* (beide 6%). Het aantal registraties van de subcategorie *niet-westerse achtergrond* is in absolute zin gestegen ten opzichte van 2020.

Tabel 12 | Uitsplitsing grond ras codis-feiten

Subcategorie ras	2017		2018		2019		2020		2021	
Zwart/Afrikaans	54	26%	111	27%	58	21%	94	33%	92	25%
Westers	2	1%	2	0%	7	3%	3	1%	7	2%
Surinaams	1	0%	5	1%	1	0%	1	0%	0	0%
Antilliaans	0	0%	2	0%	0	0%	2	1%	0	0%
Turks	10	5%	25	6%	21	8%	14	5%	20	6%
Marokkaans	11	5%	27	7%	14	5%	13	5%	23	6%
Syrisch	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Roma/Sinti	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Niet-westerse achtergrond	15	7%	59	14%	55	20%	34	12%	39	11%
Overige	6	3%	19	5%	10	4%	1	0%	3	1%
Totaal	99	48%	250	61%	166	59%	162	56%	184	51%

Opvallend is verder dat het aantal registraties van de subcategorie *Aziatisch* is toegenomen. Deze subcategorie hebben we in 2020 voor het eerst bijgehouden, toen bleek dat als gevolg van de coronapandemie Nederlanders met een Aziatische achtergrond slachtoffer werden van discriminatiefeiten. Er werden toen geen codis-feiten geregistreerd met de subcategorie *Aziatisch*. In 2021 werd deze subcategorie acht keer geregistreerd (2% van het totaal aantal registraties). Deze subcategorie valt onder de categorie *niet-westerse achtergrond*.

LASTIGE HOTELGAST

Twee werknemers in een hotel wijzen een gast erop dat hij eigenlijk al lang had moeten uitchecken. Het personeel is meerdere malen aan de deur van zijn hotelkamer geweest, maar de man staat erop om tot de avond in zijn kamer te blijven. Als de man eenmaal naar beneden komt, gaat hij op dreigende wijze naar een van de personeelsleden, die hem er eerder in zijn hotelkamer op heeft geattendeerd dat hij moet vertrekken. De man schreeuwt: "Kankerchinese, ik ga je slaan en je moeder ook". Als het personeelslid de politie belt, schreeuwt de man: "Rot op naar je eigen land, kankerchinese; je hoort hier niet, ik ga je slaan". De man is veroordeeld voor belediging van een individu en heeft een geldboete van € 200 gekregen.

Parketnummer: 13-047142-21

Uitsplitsing godsdienst of levensovertuiging

Bij alle registraties van de grond *godsdienst of levensovertuiging* betrof het de subcategorie *moslims* (16 feiten, 4% van het totaal). Dit is absoluut gezien een stijging ten opzichte van 2020 (van 11 naar 16); relatief gezien is het gelijk gebleven.

8.4. Verdeling per wetsartikel

Het leeuwendeel van de codis-feiten die bij het OM terechtkomen, bestaat uit beledigingen (237 feiten; 72%). Naast belediging zien we ook dat bedreiging ieder jaar vaak voorkomt. In 2021 was dit 42 keer (13%). Daarnaast ging het bij de geregistreerde codis-feiten 17 keer om mishandeling, 14 keer om openlijke geweldpleging en 10 keer om vernieling van een goed.

ZWARE MISHANDELING MET HOMOFOOB EN TRANSFOOB MOTIEF

Twee mannen passeren elkaar dagelijks op straat. Daarbij roept de ene man steeds verwensingen naar de ander, zoals "Go fucking kill yourself". Op een dag besluit de man die uitgescholden wordt de ander hierop aan te spreken en om excuses te vragen. De man reageert met de woorden: "Do you like women? Do you have a girlfriend?". Als de man die uitgescholden wordt hem per ongeluk aanraakt, wordt de man woedend en geeft hij de aangever wel twintig keer een vuistslag in het gezicht. In het verhoor stelt de man zich homo- en transfoob op. Zo verklaart hij dat hij dacht dat het slachtoffer een man is die een vrouw wil zijn, dat hij dit smerig vindt, dat mensen die op hetzelfde geslacht vallen smerig zijn en het 'sick shit' is en hij niet met 'die mensen' praat. De man moet zich verantwoorden tegenover de politierechter, die hem wegens poging tot zware mishandeling heeft veroordeeld tot een gevangenisstraf voor de duur van 4 maanden, waarvan de helft voorwaardelijk. Ook moet hij een schadevergoeding betalen aan het slachtoffer.

Parketnummer: 09-126532-21

Tabel 13 | Instroom codis-feiten per wetsartikel

Wetsartikel	Omschrijving delict	2017	2018	2019	2020	2021
131 Sr	Opruiing	4	4	1	14	1
138 Sr	Huisvredebreuk	0	2	0	0	0
139 Sr	Lokaalvredebreuk	0	2	0	0	0
141 Sr	Openlijke geweldpleging	17	28	17	10	14
142a lid 1 Sr	Valse bom plaatsen	0	0	0	1	1
146 Sr	Storen van godsdienstige bijeenkomst	0	0	1	0	0
157/1 Sr	Opzettelijk brandstichten, teweegbrengen ontploffing en veroorzaken overstrooming	0	0	0	1	0
180 Sr	Geweld/Bedreiging in verzet tegen ambtenaar	0	3	0	0	0
184 Sr	Niet opvolgen ambtelijk bevel	0	1	0	0	0
239 lid 3 Sr	Schennis van de eerbaarheid	0	0	0	1	0
261 Sr	Smaad	0	3	0	2	1
266 Sr	Belediging van een individu	117	132	130	169	237
267 Sr	Belediging van (onder meer) ambtenaren	3	0	1	0	1
284 Sr	Dwang	0	2	0	1	0
285 Sr	Bedreiging	19	55	32	27	42
285b Sr	Belaging	0	1	0	1	0
287 Sr	Doodslag	0	1	2	0	0
300 Sr	Mishandeling	11	44	23	18	17
302 Sr	Zware mishandeling	0	1	1	4	3
310 Sr	(Winkel)diefstal	0	8	0	0	0
318 Sr	Afdreiging	0	0	1	0	0
350 Sr	Vernieling goed	5	18	11	3	10
352 Sr	Vernieling gebouw	0	0	0	0	1
425 Sr	Ophitsen van een dier	0	1	0	0	0
47 Sr	Medeplegen	1	0	0	0	0
26 WWM	Wet wapens en munitie; voorhanden hebben	0	2	0	0	0
Overig	Alles wat niet in bovenstaande categorieën valt	12	4	1	0	0
Totaal		189	312	221	252	328

8.5. Pleegplaats codis-feiten

Net zoals bij de specifieke feiten, waren bij de pleegplaats van codis-feiten soms twee categorieën van toepassing bij één feit. In dat geval is er gekozen voor de categorie die het feit het meest nauwkeurig beschrijft. Het gevolg van deze werkwijze is dat de aantallen van sommige categorieën lager uitvallen, omdat het feit bij een andere categorie is meegeteld. Een burenruzie in een plantsoen voor iemands huis kan bijvoorbeeld zowel worden gekwalificeerd als *woonomgeving* als *openbare ruimte*. Omdat *woonomgeving* in dit geval het meest nauwkeurig is, zal voor die categorie worden gekozen.

RACISTISCHE BURENRUZIE

Een vrouw heeft haar voordeurbel uitgezet, omdat de buurvrouw waarmee zij al langer ruzie heeft steeds bij haar aanbelt. De buurvrouw schreeuwt vervolgens: "Ik ga je terugsturen naar waar je vandaan komt". Kort daarna zit er een briefje in de brievenbus met daarop de tekst: "Wat ben jij een zwart achterlijk kutwijf". Ook heeft de buurvrouw de auto vernield. Zij wordt gedagvaard voor belediging van een individu en vernieling. De politierechter acht beide feiten bewezen en heeft de vrouw veroordeeld tot een voorwaardelijke taakstraf van 30 uur. Ook moet zij een schadevergoeding betalen aan het slachtoffer.

Parketnummer: 02-108801-21

Net als in de voorgaande jaren vond in 2021 het grootste gedeelte van de codis-feiten plaats op straat of in een openbare gelegenheid, zoals een supermarkt (112 feiten; 34%). Ook speelden veel feiten zich af in de directe woonomgeving van het slachtoffer (92 feiten; 28%); daarbij betrof het voornamelijk burenruzies.

Zoals in hoofdstuk 7.5 ook al is aangegeven, is er in dit rapport voor gekozen om de rubriek *pleegplaats* te onderscheiden van de rubriek *tegen personen met een publieke functie*. Omdat dit in 2017 tot en met 2020 allemaal in één rubriek werd ondergebracht, zijn de cijfers in laatstgenoemde categorie onvergelijkbaar met de cijfers van 2021. Het aantal codis-feiten dat was gericht tegen een persoon met een publieke functie is in 2021 69 keer geregistreerd. Dit aantal is niet meegeteld bij het totaal aantal van 2021 in tabel 14. In 2020 ging het nog om 27 registraties, maar toen werd het aantal incidenten tegen personen met een publieke functie niet apart geregistreerd. Op basis van deze cijfers kan dus niet worden gesteld dat het aantal codis-feiten gericht tegen een persoon met een publieke functie is toegenomen.

De aparte registratie van feiten tegen personen met een publieke functie heeft ook tot gevolg dat het aantal geregistreerde feiten binnen de subcategorie *werk* dit jaar aanzienlijk is gestegen (van 12% naar 29%). Als een politieagent namelijk tijdens zijn dienst slachtoffer is

geworden van een codis-feit, is dit op zijn of haar werk gebeurd en is het incident daarom geschaard onder de categorie *werkvloer/arbeidsmarkt*. Dit incident is daarnaast ook geregistreerd als incident tegen een persoon met een publieke functie. Hierdoor zijn de incidenten in beide categorieën gestegen.

Om dezelfde reden als bij de specifieke feiten, is ook bij de codis-feiten in 2021 voor het eerst bijgehouden of er tussen de feiten die bij het OM instroomden feiten zaten die zich afspeelden op de woningmarkt. Dit werd geen enkele keer geregistreerd.

8.6. Achtergrond verdachten

Denkbeelden of sympathieën van een verdachte kunnen een rol spelen bij de gepleegde discriminatiefeiten. Daarom is bij het dossieronderzoek onderzocht of de verdachte handelde vanuit bijvoorbeeld extreemrechtse sympathieën of dat het om een voetbalsupporter ging. Bij het merendeel van de verdachten kon geen specifieke achtergrond worden vastgesteld; zij zijn geregistreerd als *geen van bovenstaande categorieën* (321).

In 2021 werden er geen verdachten geregistreerd die sportsupporter waren of een extreemrechtse achtergrond hadden. Drie verdachten handelde vanuit godsdienst of levensovertuiging en drie verdachten handelde vanuit politieke overtuiging. Ook werd één keer geregistreerd dat de verdachte van een codis-feit een opsporingsambtenaar betrof. Het ging om [een agent van de eenheid Rotterdam](#) die bij de politierechter uiteindelijk is veroordeeld voor belediging van een individu.

Tabel 14 | Pleegplaats codis-feiten

Pleegplaats	2017		2018		2019		2020		2021	
Tegen personen met een publieke functie	22	12%	51	16%	22	10%	27	11%	69	
Arbeidsmarkt/werkvloer	10	5%	43	14%	15	7%	30	12%	95	29%
Onderwijs	3	2%	7	2%	2	1%	2	1%	3	1%
Sport	5	3%	3	1%	4	2%	2	1%	2	1%
Horeca	9	5%	7	2%	7	3%	7	3%	1	0%
Woonomgeving	35	19%	68	22%	71	32%	74	29%	92	28%
Openbare ruimte	87	46%	109	35%	83	38%	82	33%	112	34%
Internet	15	8%	15	5%	11	5%	19	8%	21	6%
Pers (media)	0	0%	3	1%	0	0%	4	2%	0	0%
Overige	3	2%	6	2%	6	3%	5	2%	2	1%
Totaal	189	100%	312	100%	221	100%	252	100%	328	100%

Tabel 15 | Achtergrond verdachte codis-feiten

Verdachte	2017		2018		2019		2020		2021	
Extreemrechts	0	0%	0	0%	6	3%	1	0%	0	0%
Vanuit godsdienst of levensovertuiging	4	2%	5	2%	0	0%	3	1%	3	1%
Vanuit politieke overtuiging	6	3%	2	1%	0	0%	0	0%	3	1%
Opsporingsambtenaar	0	0%	0	0%	0	0%	2	1%	1	0%
Voetbal-/sportsupporter	5	3%	3	1%	0	0%	1	0%	0	0%
Geen van bovenstaande categorieën	174	92%	302	97%	215	97%	245	97%	321	98%
Totaal	189	100%	312	100%	221	100%	252	100%	328	100%

9. Bijlage: Discriminatieartikelen in het Wetboek van Strafrecht

Artikel 90quater

Onder discriminatie of discrimineren wordt verstaan elke vorm van onderscheid, elke uitsluiting, beperking of voorkeur, die ten doel heeft of ten gevolge kan hebben dat de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal of cultureel terrein of op andere terreinen van het maatschappelijk leven, wordt teniet gedaan of aangetast.

Artikel 137c

- 1 Hij die zich in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, opzettelijk beledigend uitlaat over een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de derde categorie.
- 2 Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 137d

- 1 Hij die in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, aanzet tot haat tegen of discriminatie van mensen of gewelddadig optreden tegen persoon of goed van mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie.
- 2 Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 137e

- 1 Hij die, anders dan ten behoeve van zakelijke berichtgeving:
 - 1° uitlatingen openbaar maakt die, naar hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden, voor een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap beledigend is, of aanzet tot haat tegen of discriminatie van mensen of gewelddadig optreden tegen persoon of goed van

mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap;

- 2° een voorwerp waarin, naar hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden, zulk een uitlating is vervat, aan iemand, anders dan op diens verzoek, doet toekomen, dan wel verspreidt of ter openbaarmaking van die uitlating of verspreiding in voorraad heeft;
- 2 Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 137f

Hij die deelneemt of geldelijke of andere stoffelijke steun verleent aan activiteiten gericht op discriminatie van mensen wegens hun ras, hun godsdienst, hun levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van de tweede categorie.

Artikel 137g

- 1 Hij die, in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf personen opzettelijk discrimineert wegens hun ras, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie.
- 2 Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 429quater

- 1 Hij die in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf personen discrimineert wegens hun ras, hun godsdienst, hun levensovertuiging, hun geslacht of hun hetero- of homoseksuele gerichtheid wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van de derde categorie.
- 2 Met dezelfde straf wordt gestraft hij wiens handelen of nalaten in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf zonder redelijke grond, ten doel heeft of ten gevolge kan hebben dat ten aanzien van personen met een lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal of cultureel terrein of op andere terreinen van het maatschappelijk leven, wordt teniet gedaan of aangetast.